

درس نهم اقتصاد دهم

تورم و کاهش قدرت خرید

دبیر: مطهره خاکسار

استان همدان - شهرستان ملایر

نقشه راه

در این درس می‌خواهیم درباره رابطه تورم با پول گفت و گو کنیم و بدانیم چرا تورم یک آسیب و تهدید

اقتصادی است. همچنین می‌خواهیم درباره محاسبه نرخ تورم مطالبی فراگیریم. این محاسبه درک بهتری از

نوسان قیمتها به ما خواهد داد. محاسبه تورم، همچنین باعث می‌شود تا بدانیم چرا میان آنچه از تورم احساس می‌کنیم و آنچه واقعا در اقتصاد روی داده است، تفاوت‌هایی وجود دارد. در پایان این درس خواهیم توانست:

* چستی پول و رابطه آن با تورم را توضیح دهیم.

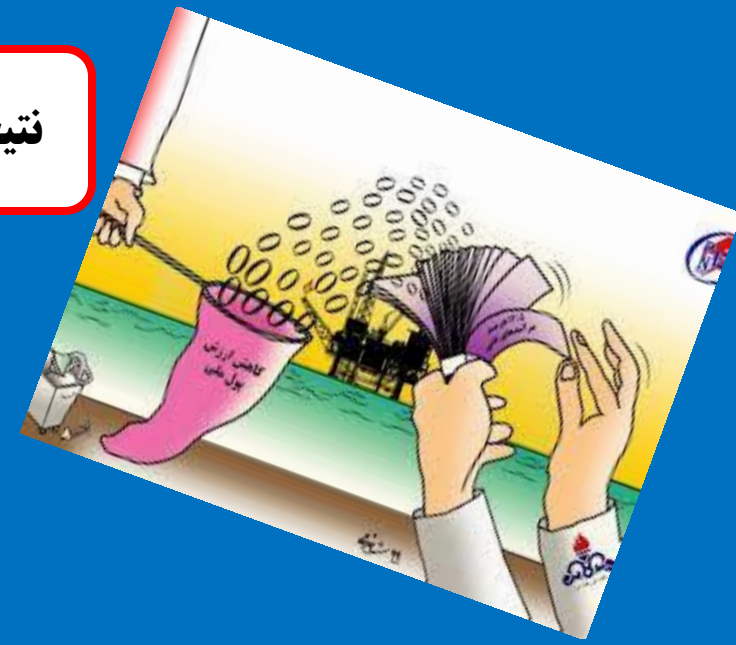
* مفهوم تورم را شناسایی و نرخ آن را محاسبه کنیم.

* تأثیر تورم بر کسب و کارهای اقتصادی را توضیح دهیم

طرح مسئله

یکی از باورهای رایج میان مردم این است که گمان می کنند، پول همان ثروت است. برای اینکه این باور را بیازمایید، کافی است به پولی که در جیبتان دارید فکر کنید؛ مثلاً شما با ۵۰۰۰ تومان پولی که در جیب دارید اکنون می توانید دو بسته بیسکویت بخرید. در حالی که با همین ۵۰۰۰ تومان در ۱۰ سال پیش می توانستید یک پیراهن و در بیست سال قبل، یک کیف تهیه کنید.

نتیجه: ارزش پول یا به عبارت دیگر، قدرت خرید پول کاهش پیدا کرده است.

حالا فرض کنید مدیرعامل یک شرکت تولیدی هستید و تورم باعث شده است تا یکی از نهاده های تولیدی که سال قبل با ۵۰۰ میلیون تومان می خریدید، اکنون باید بابت همان نهاده، ۷۰۰ میلیون تومان پرداخت کنید و این افزایش قیمت را روی محصول نهایی خود اعمال کنید. هر ساله میزان پولی که دست مردم است افزایش مییابد. مثلاً حقوق کارمندان یا درآمد مشاغل افزایش می یابد، اما آیا این به معنای ثروتمندتر شدن مردم هم است؟ پاسخ به این سؤال به این بستگی دارد که قدرت خرید پول چه تغییری کرده است. برای اینکه بدانیم آیا قدرت خرید پول افزایش یافته است یا کاهش، باید با **مفهوم تورم** و پیش از آن با **مفهوم پول**، آشنا شویم

قدرت خرید یک اسکناس هزار تومانی از ۱۳۵۶ تا امروز

چهار دهه تورم در ایران باعث شده که در تیر ۱۳۹۸ قدرت خرید یک میلیون و ۲۵۰ هزار تومان معادل قدرت خرید یک اسکناس هزار تومانی در سال ۱۳۵۶ باشد که به معنی افت ۱۲۵۱ برابری ارزش پول ملی ایران در چهل سال اخیر است.

منبع: بانک مرکزی و مرکز آمار ایران

پول چیست؟ (تاریخچه پیدایش پول)

پول کالایی

پول فلزی

ارز دیجیتالی

پول دیجیتالی

پول کاغذی

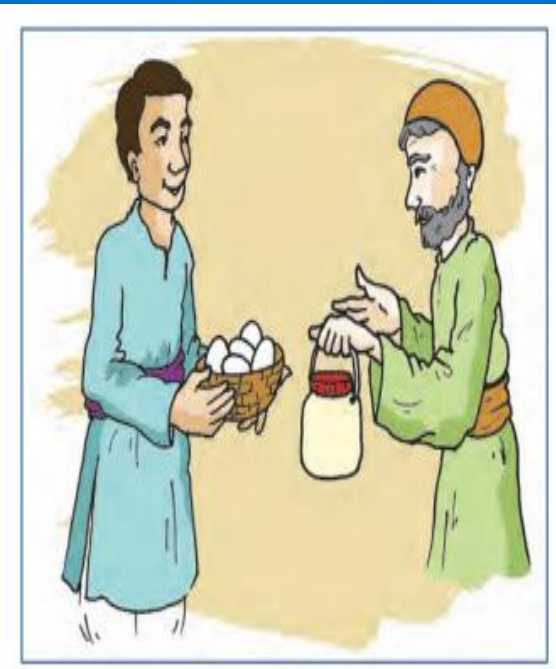

پول تحریری

(مبادله کالا به کالا)

۱- مبادلات تهاتری

تهاتر: هر کس کالاهای اضافه خود را با کالاهایی مبادله می کرد که بدان نیاز داشت

معایب: ۱- موازنه این کالاها کار دشواری و زمانبر بود

۲- مشخص نبودن قیمت

۳- پس انداز و حفظ ارزش و انتقال آن

۴- بسیاری از کالاهای مبادله شده فساد پذیر بودند

۵- بعضی از این کالاها به راحتی قابل حمل نبودند

۶- گاهی اتفاق می افتاد که شخصی برای تامین نیازهایش مجبور بود چندین مبادله را انجام دهد

انسان ها در صدد یافتن راه حلی بودند تا معاملات را راحت انجام دهند، پس از کالایی با دوام و فاسد نشدنی و قابل تقسیم به تکه های کوچک و پرترفدار استفاده کردند. به این ترتیب، این نوع کالاها به عنوان اولین پول، مورد استفاده قرار گرفت

۲- استفاده از کالاهای خاص به عنوان اولین پول

در ایران ← غلات

در هندوستان ← صدف

در روسیه ← پوست سمور

در تبت ← چای

انواع پول در قدیم

برنج	دندان نهنگ	صدف	خاک
سنگ	تباکو	چای	جو
پارچه زرین	چوب آبنوس	کاغذ	نمک
ماهی خشک	قوری	پشم	جرم
بز	اسب	گوسفند	ظرف چینی
مس	آهن	قایق	دارکوب
طلا	نقره	برتر	مفرغ

مزیت: مبادلات با سرعت و راحت تر از مبادلات پایاپای انجام می گرفت

معایب: - این کالاها اگر مدت زیادی بدون مصرف می ماندند، فاسد و غیر قابل استفاده می شدند

- به دلیل حجم زیاد، فضای زیادی اشغال می کردند، تامین جا برای محافظت از آنها، هزینه نگهداری را افزایش می داد.

۲- پول فلزی

استفاده از طلا و نقره به عنوان پول به جای کالاهای خاص

با توجه به معایبی که برای کالاهای خاص به عنوان پول مطرح شد بشر دریافت که این کالاها وسیله مناسبی برای معامله نیست و به جای آنها می توان از برخی فلزات مانند طلا و نقره استفاده کرد.

مزیت: - فسادناپذیر است

- حجم کمی دارد

- حمل و نقل آنها بسیار آسان است؛

- انتخاب پول فلزی موجب گسترش تجارت در داخل کشورها و بین ملت ها شد و

فعالیت هایی از قبیل دریانوردی و حمل و نقل را نیز رونق بخشید.

معایب: - محدود بودن میزان طلا و نقره در دسترس بشر بود؛ چرا که با افزایش تولیدات و مبادلات به پول بیشتری نیاز بود.

- در مبادلات با حجم زیاد، پول فلزی وسیله پرداخت مناسبی نبود

نمایی از چند پول فلزی در دوره های مختلف در ایران

سکه هارون الرشید عباسی

روی سکه تصویر اسکندر مقدونی و پشت سکه تصویر خدای بزرگ یونان (زنوس)

سکه بهرام دوم ساسانی به همراه ملکه و ولیعهد

سکه یعقوب ابن احمد سامانی

سکه زرین دریک از نخستین سکه های ضرب شده در ایران

سکه سلطان حسین صفوی

سکه ده تومان ناصرالدین شاه قاجار

سکه دوران اشکانیان

سکه سیمین سیگلوی از نخستین سکه های ضرب شده در ایران

انسان ها برای حل مشکلات پول فلزی باید چاره ای می اندیشیدند. در این میان، عده ای از بازرگانان در معاملات خود به جای پرداخت سکه های فلزی، **رسیدی** صادر می کردند که بیانگر بدهی آنان بود. طرف مقابل نیز براساس **اصل اعتماد** این رسید را می پذیرفت. به تدریج، بازرگانانی که به یکدیگر اعتماد داشتند، این رسیده ها را بین خود رد و بدل می کردند. مردم هم برای مصون ماندن از خطرهای احتمالی و همچنین رهایی یافتن از حمل مسکوکات در معامله ها، پولهای خود را به تجار یا صرافان معتبر میسپردند و در مقابل، رسید معتبر از آنان دریافت میکردند و در معاملات خود این رسیده ها را به کار می گرفتند تا جایی که در دوران تمدن اسلامی طبق آنچه در تاریخ آمده است، کارگری در بلخ رسید صرافی اسلامبل (استامبول) را میگرفت و این کاملاً عادی بود. این رسیده ها در واقع **نخستین اسکناس** ها بود و پشتوانه آنها، طلا و نقره ای بود که نزد صرافان و بازرگانان نگهداری میشد.....

نمایی از چند پول کاغذی (اسکناس) در ایران

بانک

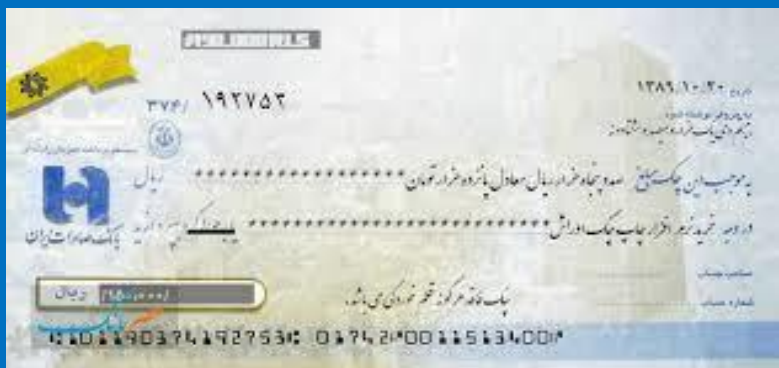

رونق روزافزون کار صرافی ها آنها را به نهادی مهم در اقتصاد مردم تبدیل کرد. نام این نهاد در اقتصاد اروپا، **بانک** بود.

بی مبالاتی و یا سوءاستفاده برخی از صرافان از اعتماد مردم و یا تعداد زیاد انواع رسیده ها و صرافی ها، که آشنایی و اعتبارسنجی آنها را برای مردم سخت کرده بود، موجب شد تا دولتها برای جلوگیری از بروز این گونه مشکلات به ناچار چاپ و انتشار اسکناس را برعهده گیرند.

فکر سپردن نشر پول به یک بانک مرکزی از اینجا شکل گرفت.

۴- پول ثبتی یا تحریری

گسترش ارتباطات، بانک‌ها فعالیت خود را گسترش دادند و شعبه‌های آنها در نقاط مختلف در دسترس افراد قرار گرفت؛ نقل و انتقال اسکناس هم کم‌کم دشوار شد و بشر به دنبال آسانی بیشتر مبادلات بود. بانکها خدمات مختلفی را در اختیار مشتری‌ها قرار دادند؛ از جمله آنها، **«چک»** بود.

در معاملاتی که با چک انجام می‌شود در واقع پول نقد بین افراد رد و بدل نمی‌شود. بلکه بانک، موجودی حسابی را کاهش، و موجودی حساب دیگری را افزایش می‌دهد. چون افراد خود مبلغ چک را روی آن می‌نویسند به آن **«پول تحریری»** یا **«ثبتی»** گفته می‌شود

۵- پول الکترونیکی و مجازی

افزایش حجم و سرعت مبادلات و همراه شدن آن با انقلاب دیجیتال و الکترونیک موجب شد تا بشر به دنبال روشهای سریعتر و راحتتری باشد. در نتیجه امروز شاهدیم که پول الکترونیکی قابل ثبت و ضبط در کارتهای بانکی و قابل انتقال در شبکه های ارتباطاتی (تلفنی، تلفن همراه و فضای مجازی)، خرید و فروش و انتقال دارایی را بسیار آسان و سریع کرده است. در آینده پول های دیجیتالی گوناگونی را خواهیم دید که فرصتها و تهدیدات جدیدی را برای زندگی بشر ایجاد خواهد کرد.

«**بیت کوین**» یکی از این پولهای نوظهور است

نکته

پول های کاغذی، تحریری یا الکترونیکی، خصوصیتی اعتباری دارند.

پولی که شما در دست دارید و روی آن نوشته شده است ۱۰ هزار تومان، به این معنی نیست که این ورقه کاغذ به خودی خود، ۱۰ هزار تومان می ارزد؛

بلکه به معنی سند یا رسیدی است که به شما امکان می دهد، با آن معادل ۱۰ هزار تومان کالا یا خدمات دریافت کنید.

بیشتر بدانیم - داستان پول (صفحه ۹۵)

پوست و دندان حیوانات

دامپیکتی از معتبرترین کالاها بود.

صدف‌ها

نوعی صدف حلزونی به عنوان وسیله مبادله در چین رواج داشت.

تنباکو

اسلحه

غلات

دانه‌ها

نمک

ابزارها

قبایل آفریقایی غربی از نوعی دستبند و بازوبند که از مس و برنز درست شده بود، استفاده می‌کردند.

آرتک‌ها و مایاها از قبایل مکزیک (قبل از قرن شانزدهم) از دانه‌های کاکائو استفاده می‌کردند.

آینک‌ها امپراتوری بزرگی تشکیل دادند و در آن از پول استفاده‌ای نکردند و به جای آن از طلا و نقره استفاده کردند.

اولین پول

۷ قرن قبل از میلاد اولین سکه های استاندارد در جایی که اکنون در غرب ترکیه است ساخته شد.

در رم و در نزدیکی یکی از معابد سکه ضرب شد.

داریوش هخامنشی اولین کسی بود که در ایران به ضرب سکه اقدام کرد و پس از او در دوره ساسانیان سکه ها با نقوش مختلفی ضرب می شد. در اوایل دوره اسلامی نیز ضرب سکه به شیوه های رومی و ایرانی بود و بعدها تصاویر اسلامی در سکه ها نقش بست.

در قرن شانزدهم در جایی که اکنون کشور چک اسلواکی است، سکه های نقره ای ضرب شد که به آن تالر می گفتند.

کمبود مس در قرن نهم میلادی در چین باعث شد تا چینی ها به سمت تولید پول های کاغذی بروند.

نوع اسپانیایی تالر، اولین پول جهانی گله داده می شود.

پول جدید

رسیدهای کاغذی در آمریکا و دوره جنگ جهانی رواج داشت.

بزرگترین وسیله کاغذی مربوط به کشور مجارستان در سال ۱۹۴۶ است که ۱۰۰ میلیون پنگو (واحد پول مجارستان در آن زمان) ارزش داشت.

در سال ۱۹۳۴ رسیده کاغذی ۱۰۰/۵۰۰ دلاری که پشتوانه طلا داشت بزرگترین رسیده بود که تا آن زمان در ایالات متحده ساخته شده بود.

بزرگترین سکه در استرالیا در سال ۲۰۱۱ ساخته شد که وزن آن ۲/۲۲۱ پوند بود.

در سال ۱۶۷۰-۲۰۱۲ نوع پول مختلف در دنیا رواج یافته بود.

سکه نیکی آمریکایی ششون گرم وزن داشت.

پشتوانه پول

اطمینانی که مردم به ارزش پول در مبادلات دارند، «پشتوانه پول» به شمار میرود.

- * زمانی که پول فلزی (طلا و نقره) رایج بود، پشتوانه پول ← همان طلا و نقره موجود در خود پول بود.
- * پشتوانه پول کاغذی ← هم پول های فلزی و شمش های طلا و جواهراتی بود که نزد صراف یا بانک بود
- * اما امروزه پول های فلزی و کاغذی و تحریری و الکترونیکی که در دست افراد است، پشتوانه ای جز **قدرت اقتصادی کشور** ندارد.

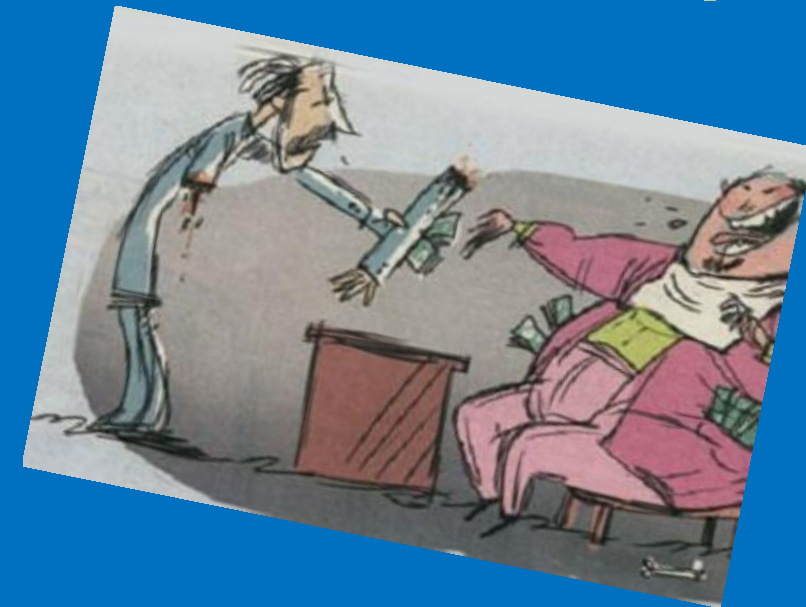

نهاد بین المللی ما

ما یک مؤسسه سرمایه گذاری مطمئن هستیم. می توانید در مؤسسه ما سرمایه گذاری کنید و مطمئن باشید که هر سال ۳۰ درصد از سرمایه‌ای که گذاشته‌اید به شما سود می‌دهیم. نگران ما نباشید! ما با هر سختی و فداکاری و ایثاری که هست، سعی می‌کنیم این میزان سود را به شما تحویل بدهیم. اصلاً نگران منشأ درآمد ما نباشید. کسانی هم هستند که ما سرمایه‌ای در اختیارشان قرار می‌دهیم و آنها به ما سود می‌دهند اساساً اقتصاد یعنی بده - بستان. این را شما که اقتصاد خوانده‌اید بهتر می‌دانید. اقتصاد، حساب و کتاب دارد. پول هم مثل سایر کالاها خرید و فروش می‌شود و سودی به آن تعلق می‌گیرد، والا چرا من و شما باید از حق استفاده از پول خودمان بگذریم و آن را به دیگری قرض بدهیم؟! نه، اصلاً توجهی اقتصادی ندارد. ما پول شما را می‌گیریم و در عوض سود پولتان را می‌دهیم. ما راضی، شما هم راضی و مدیر عامل ما هم راضی. چی؟ مدیر عامل ما اسمش چیست؟ چه اهمیتی دارد! همین قدر بدانید که او از فرشتگان مقرب درگاه الهی بود که کمی، البته فقط کمی، در مسئله آفرینش انسان و سجده بر او، با خداوند اختلاف نظر داشت!

اگر از ریاخواری دست بر نمی‌دارید، با خدا و پیامبرش، اعلام جنگ کنید.

(برگرفته از سوره بقره، آیه ۲۷۸)

وظایف پول

بر اساس آنچه گفته شد، می توان نتیجه گرفت که پول چهار وظیفه مهم دارد:

۱- وسیله پرداخت در مبادلات: شما در مبادلات خود، پول را می پذیرید؛ زیرا می دانید که دیگران نیز هنگام فروش کالاها یا خدمات خود، آن را خواهند پذیرفت. نقش اصلی پول در مبادلات، آسان سازی مبادله است.

۲- وسیله سنجش ارزش: با پول می توان ارزش کالاها را مشخص کرد و سپس ارزش نسبی آنها را باهم سنجید. پول، کار خرید و فروش کالاهای مختلف و تبدیل قیمت ها را به یکدیگر آسان می کند. هر یک از کشورها، دارای واحد ارزش خاص خود هستند؛ مثلاً واحد ارزش در اتحادیه اروپا یورو، در انگلیس پوند و در ایران ریال است

وظایف پول

۳- وسیله پس انداز و حفظ ارزش: شما نیازهای گوناگونی دارید که با پرداخت پول، آنها را برطرف می کنید. بعضی نیازها هر روزه و بعضی در طول زمان پیش می آید و فرد همواره باید مقداری پول را برای رفع نیازهای آینده خود نگهداری کند. علاوه بر هزینه های روزمره، برخی هزینه های غیر قابل پیش بینی نیز هست که در موقعیت های خاص پیش می آید.

۴- وسیله پرداخت های آینده: در صورتی که پول بتواند حفظ ارزش کند، می تواند وسیله مناسبی برای پرداخت های آینده نیز باشد. این وظیفه پول در روزگار ما کاملاً محسوس است؛ زیرا بیشتر معاملات تجاری در مقابل پرداخت های آینده صورت می گیرد. خرید اقساطی و رد و بدل کردن حواله های بانکی از همین نوع است. این نوع پرداخت اغلب مورد قبول مردم است

نقدینگی

یک استخر بزرگ با مقدار مشخصی آب را در نظر بگیرید. میتوانیم کل پولی را که به شکل اسکناس در دست مردم و یا به شکل سپرده در حسابهای بانکی نگهداری میشود، به حجم آب یک استخر تشبیه کنیم. کل حجم پول موجود در کشور، نقدینگی آن کشور به شمار میرود. همانطور که آب استخر قابل زیاد یا کم شدن است، حجم نقدینگی نیز کم یا زیاد میشود. البته در بیشتر موارد حجم نقدینگی در کشورها با افزایش روبه روست. سازوکار ایجاد نقدینگی یا در واقع چگونگی افزایش نقدینگی در کشور، سازوکار نسبتاً پیچیده‌ای است و افزایش نقدینگی معمولاً ناشی از عملکرد بانکهاست.

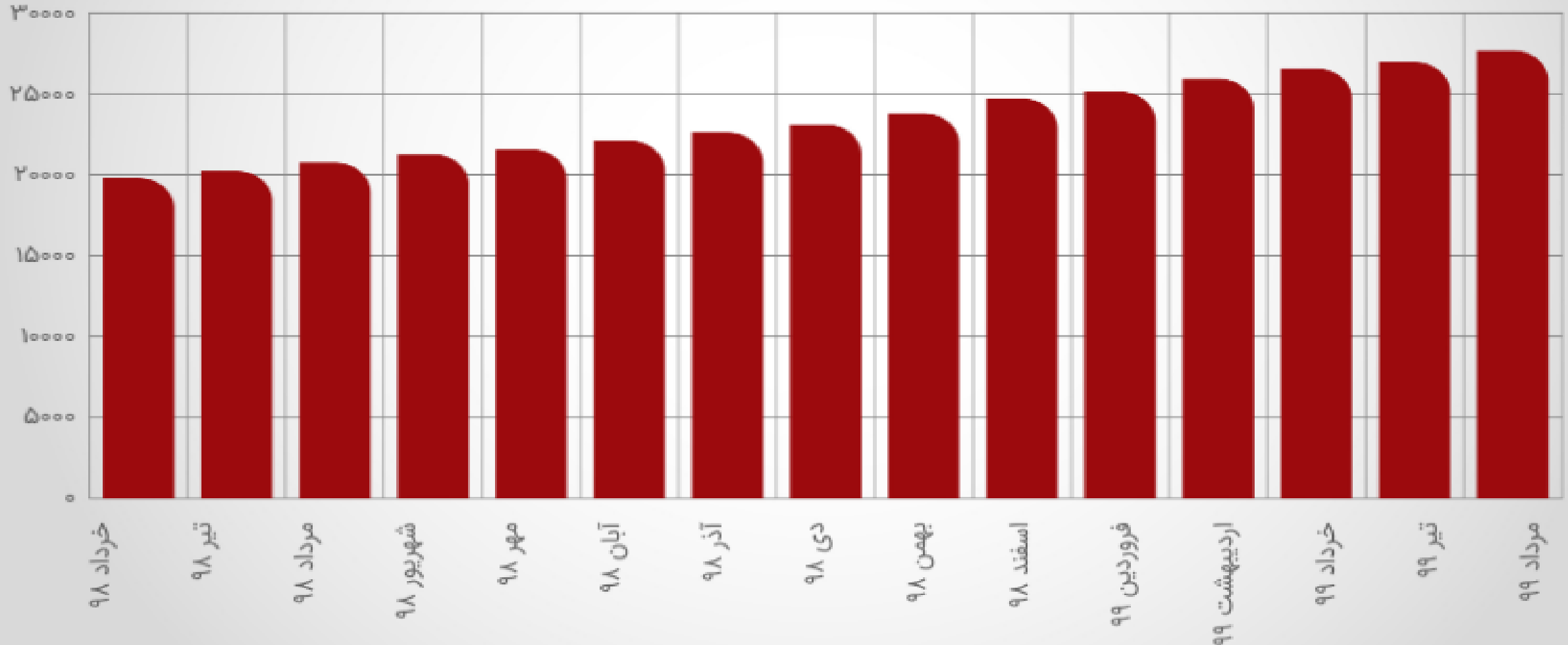

انقدینگی از خرداد ۹۸

(واحد: هزار میلیارد تومان)

سایت مرجع اقتصاد ایران

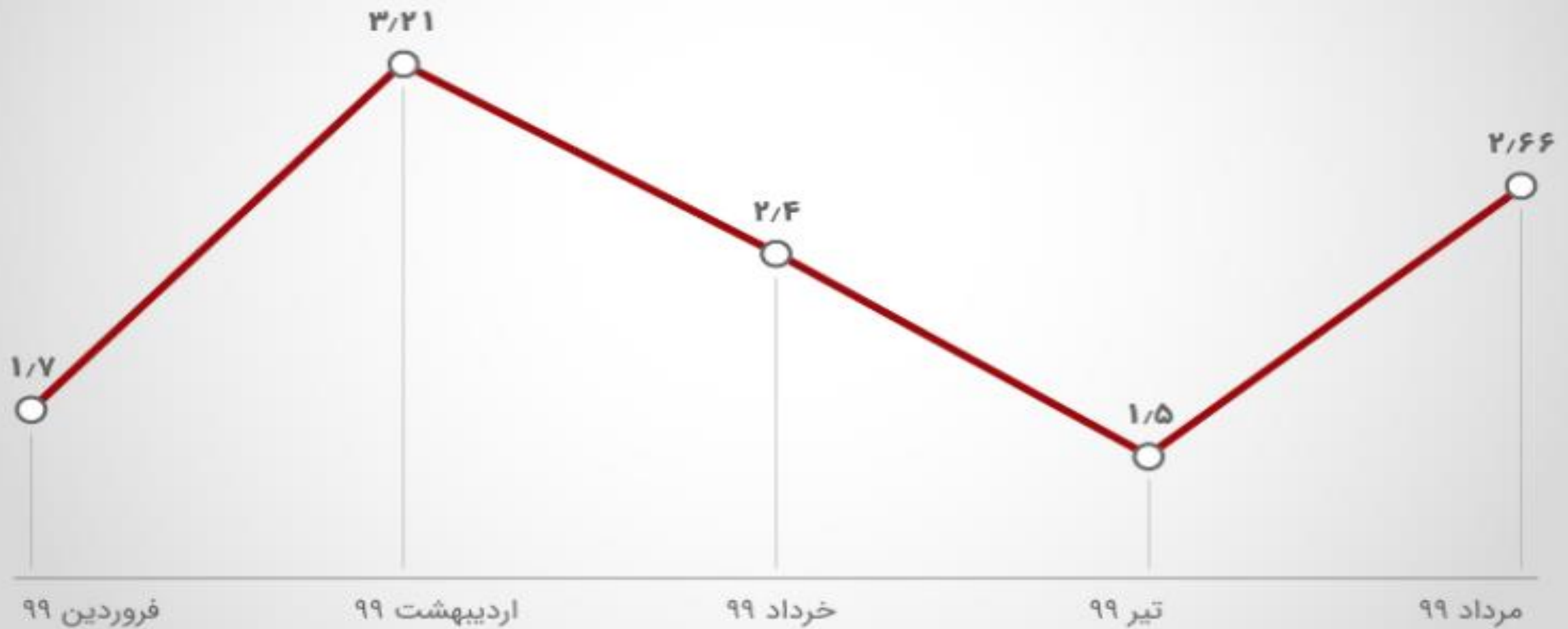

ارشد نقدینگی در سال ۹۹

(واحد: درصد)

اقتصادنیوز

سایت مرجع اقتصاد ایران

تورم

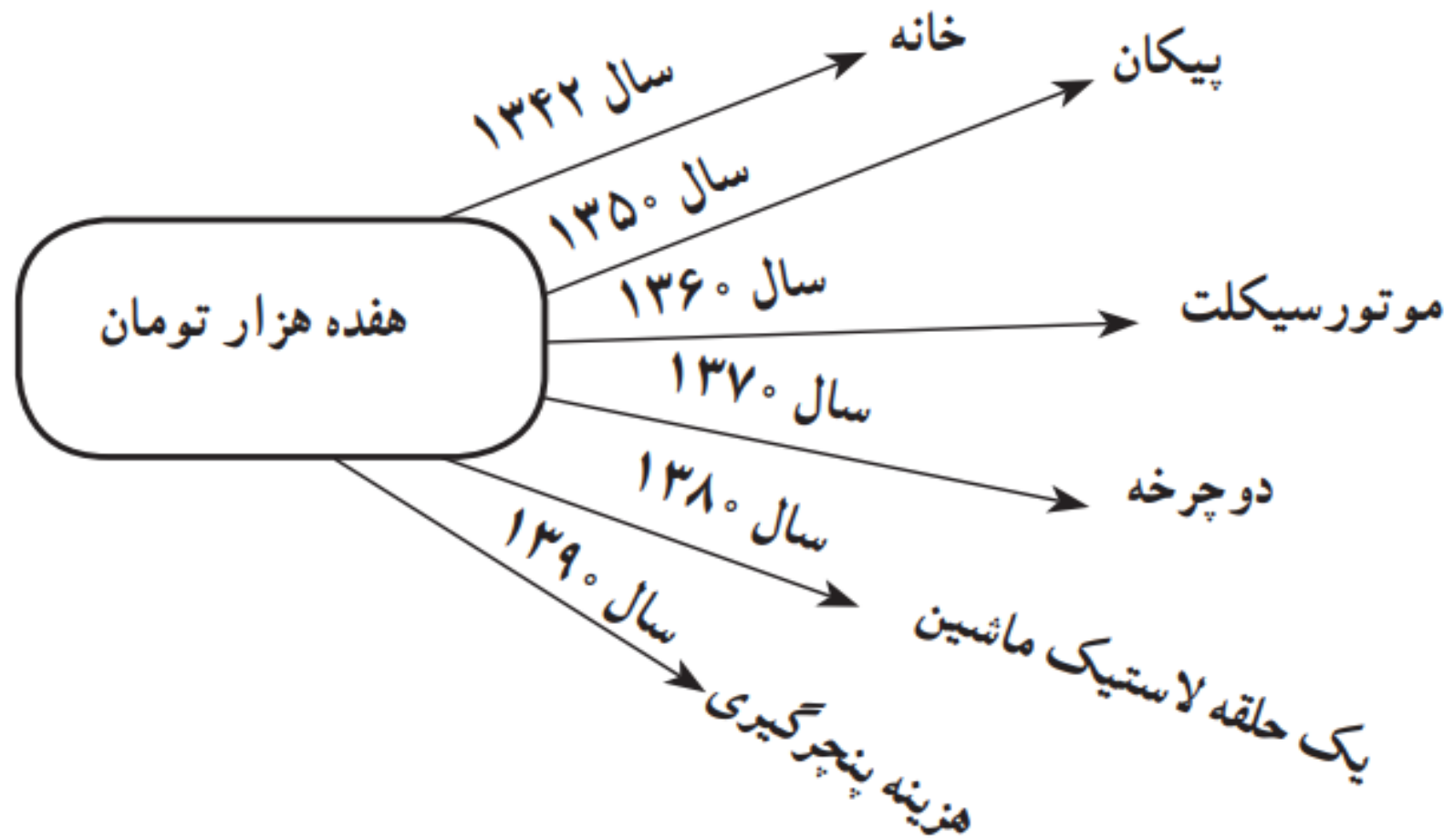

معمولا هنگامی با تورم روبه رو میشویم و آن را احساس میکنیم که بخواهیم کالایی را خریداری کنیم. در چنین حالتی اگر بینیم برای کالای مورد نظر باید پول بیشتری پرداخت کنیم، متوجه حضور **تورم** در اقتصاد میشویم. البته به این نکته توجه کنید که هر گونه افزایشی در قیمت را نمی توان تورم دانست؛ مثلا ممکن است فروشندگانی بی انصاف کالای مورد نظر شما را گران تر از آنچه هست، به شما بفروشند. در این صورت نمی توانیم بگوییم این افزایش قیمت، تورمی است.

اقتصاددانان افزایش در سطح عمومی قیمتها را **تورم** می گویند

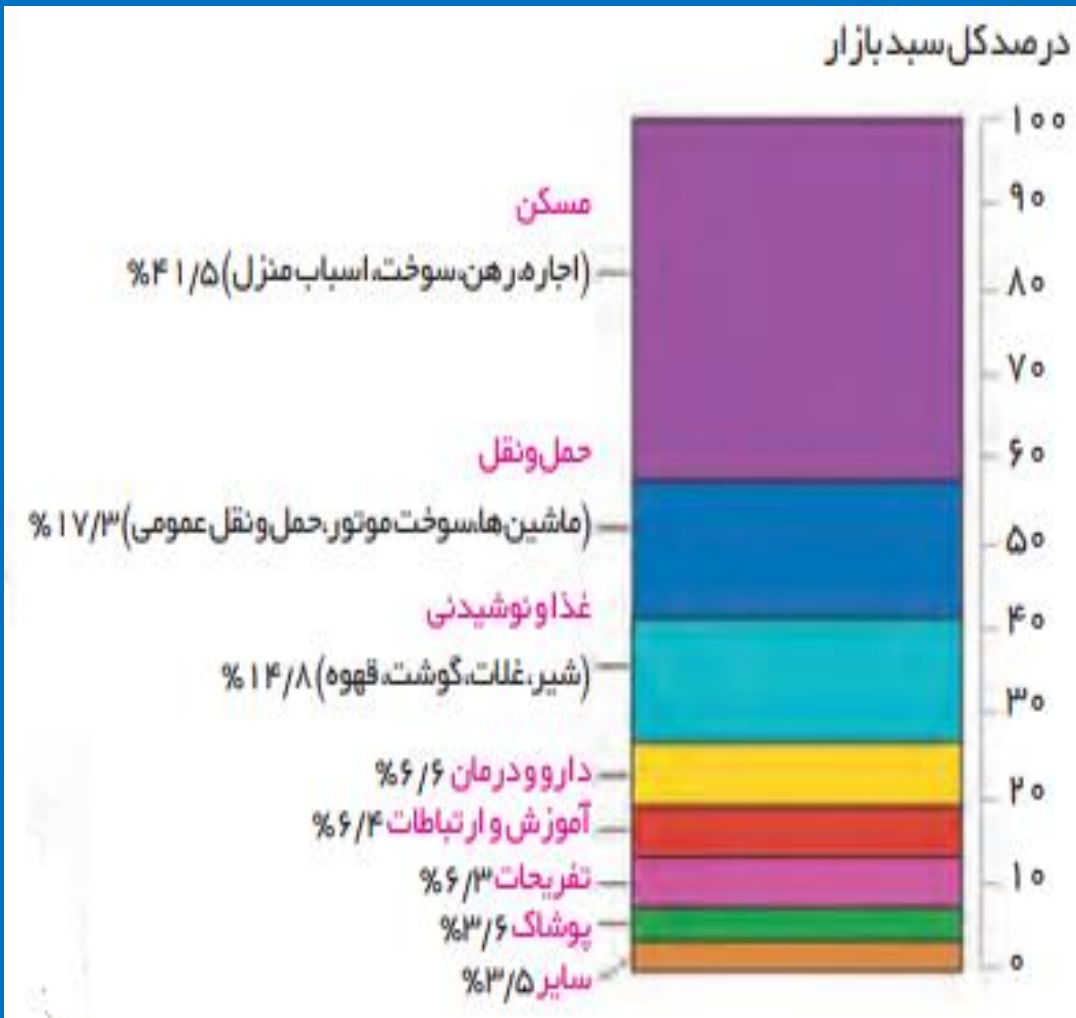
نرخ تورم، درصد افزایش سالانه **سطح عمومی قیمت ها** است. اگر قیمت کالاها در امسال نسبت به سال قبل ۲۰ درصد افزایش یافته باشد؛ یعنی ما نسبت به سال قبل تورم ۲۰ درصدی داریم و این به معنای آن است که قدرت خرید پول ما ۲۰ درصد کاهش یافته؛ یعنی با یک مقدار مشخص پول (مثلا ۵ هزار تومان) امسال ۲۰ درصد کمتر از سال قبل می توان کالا خریداری کرد

تورم نشان می دهد که قدرت خرید پول چقدر کاهش یافته است.

کاهش قدرت خرید پول طی سالهای مختلف

چگونه نرخ تورم را محاسبه کنیم؟

سبد بازار کالاهای مصرف کنندگان
(نمونه فرضی برای یک سال)

معمولاً برای اندازه گیری تورم از شاخص قیمت مصرف کننده **CPI** بهره می برند. برای تشکیل شاخص قیمت مصرف کننده، دولت‌ها معمولاً یک سبد بازار یعنی بسته ای از کالاهای گوناگون را که عموم مصرف کنندگان احتمالاً خریداری می کنند در نظر می گیرند، سپس دولت هزینه این سبد بازار را در طول زمان رصد میکند.

اگر قیمت این سبد در طی یک دوره مشخص، ۱۰ درصد افزایش داشت، **CPI** نیز ۱۰ درصد افزایش دارد. سبد بازار طیف وسیعی از کالاها را شامل انواع مواد غذایی، ماشین، لباس، خدمات تفریحی و... پوشش میدهد

بعد از گردآوری اطلاعات قیمت از سبد کالاها، دولت از طریق رابطه زیر شاخص قیمت مصرف کننده CPI را محاسبه می کند:

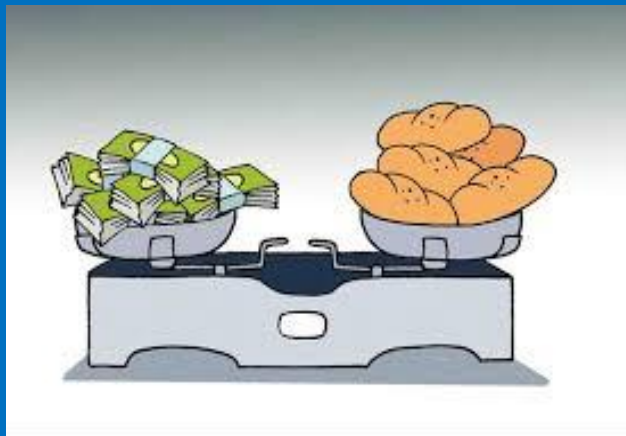
$$cpi = \frac{\text{هزینه سبد بازار در ماه (سال) قبل} - \text{هزینه سبد بازار در ماه (سال) معین}}{\text{هزینه سبد بازار در ماه (سال) قبل}} \times 100$$

مثلا فرض کنید در ماه جاری، هزینه سبد بازار یک میلیارد و صد میلیون تومان باشد. اگر هزینه سبد بازار در سال قبل، چنین ماهی، برابر با یک میلیارد تومان بوده باشد، آنگاه شاخص قیمت مصرف کننده برابر است با:

$$cpi = \frac{1/1 - 1}{1} \times 100 = 10$$

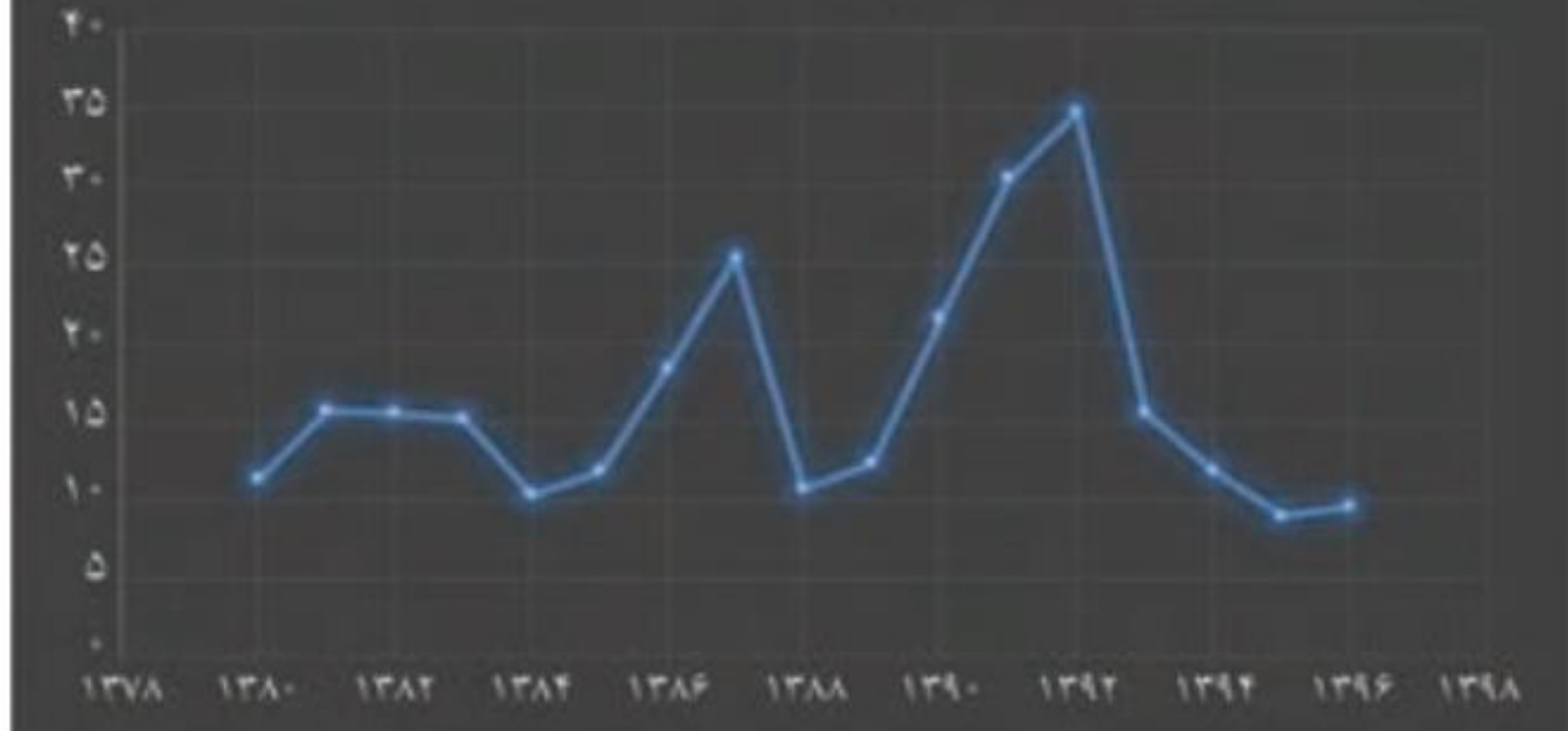
عدد ۱۰ به ما میگوید که از سال قبل تاکنون، ۱۰ درصد شاخص قیمت مصرف کننده رشد داشته است و یا به عبارت دیگر، ما نسبت به سال قبل، تورمی معادل ۱۰ درصد داشته ایم

پیامدهای تورم

- کاهش قدرت خرید پول برای مصرف کنندگان کالاها و خدمات
- تورم بر رفاه مردم و امنیت اقتصادی آنها اثر منفی دارد.
- بی ثبات شدن فضای کسب و کار
- ایجاد مشکلات زیاد برای تولید و خرید و فروش کالاها
- عدم پیش بینی درست از آینده قیمتها در بازار توسط تولیدکنندگان و بازرگانان

نرخ تورم در ایران از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۶

نمودار تورم در ایران - سال پایه: ۱۳۹۵

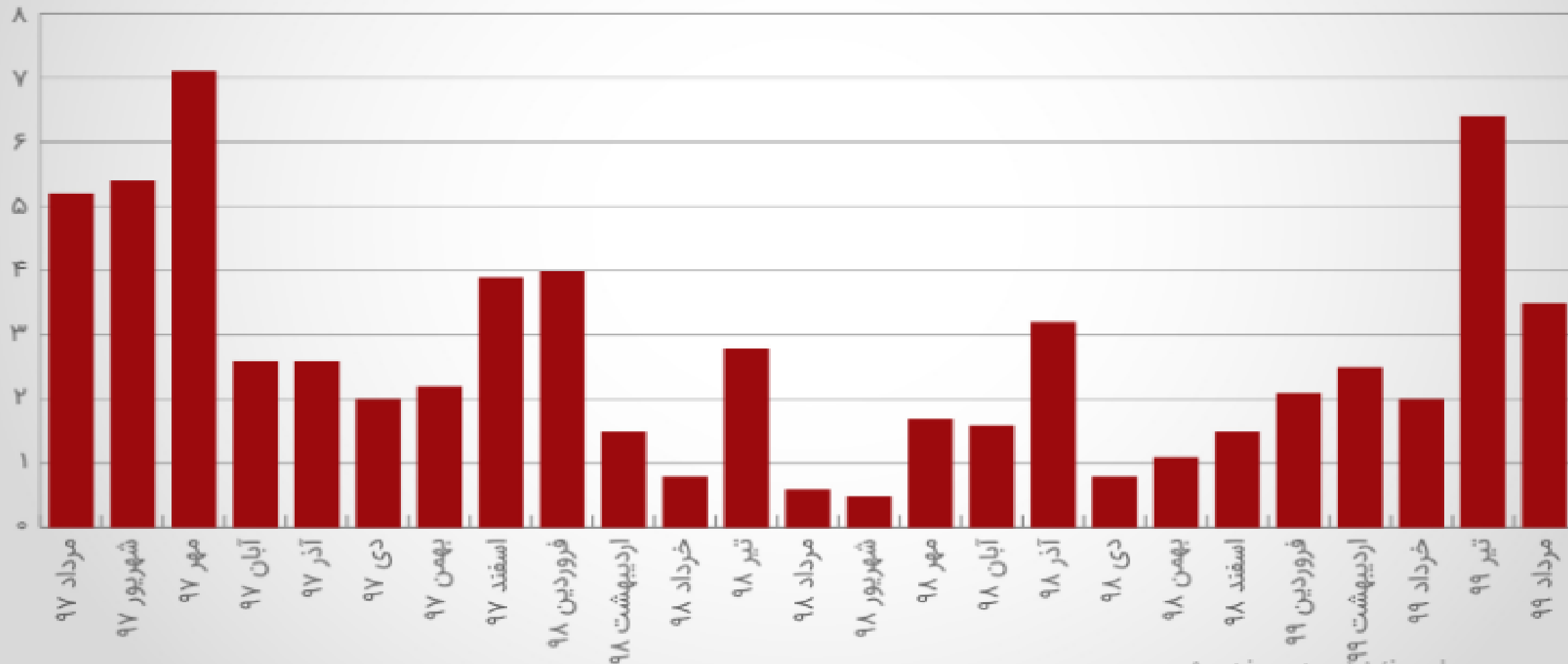
منبع: داده های بانک مرکزی ▲

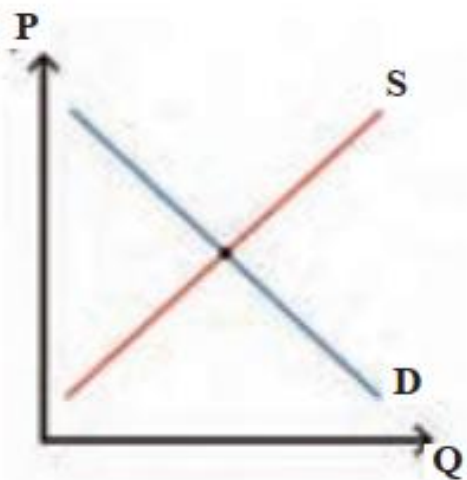
اتورم ماهانه

(واحد: درصد)

اقتصاد نیوز

سایت مرجع اقتصاد ایران

با توجه به آنچه تاکنون راجع به تورم آموختید، تحلیل کنید که اگر تورم بالایی در اقتصاد داشته باشیم، برای نمودار تقاضای مقابل چه اتفاقی خواهد افتاد (فرض کنید که نمودار عرضه و تقاضای مقابل مربوط به سبد کالاهای مصرفی مردم است.)

تورم بالا به معنی افزایش سطح عمومی قیمتها در بازار است و طبق قانون عرضه افزایش قیمت باعث افزایش عرضه کالاها و طبق قانون تقاضا باعث کاهش مقدار تقاضا می شود.

در چنین شرایطی مصرف کنندگان یا تقاضاکنندگان حاضر به خرید کالاها با قیمت بالا نیستند و یا توانایی پرداخت قیمت بالا را ندارند. بنابراین شرایط مزاد عرضه در بازار اتفاق می افتد. در صورتی که عامل خارجی مثل دولت در قیمت گذاری دخالت نکند سازوکار خودکار بازار آن را به حالت تعادل برمی گرداند.

۱- **ناابرابری عرضه و تقاضای کل در اقتصاد است.** این فزونی تقاضا بر عرضه، به صورت افزایش قیمت‌ها بروز میکند. تصور کنید که برای خرید خودرو وارد بازار شده‌اید، اما خودرو به اندازه تقاضاکنندگان وجود ندارد و بازار با مزاد تقاضا مواجه است. در این صورت تنها عده محدودی از تقاضاکنندگان می‌توانند صاحب خودرو شوند. کسانی می‌توانند خودرو را تصاحب کنند که قیمت بالاتری برای خودرو حاضرند بپردازند. به این ترتیب قیمت خودرو به سمت بالا می‌رود. اگر سایر کالاها نیز به نحو مشابهی افزایش قیمت داشته باشد، کمکم بر روی **سطح عمومی قیمت‌ها** اثر می‌گذارد و **نرخ تورم کل کشور** را افزایش میدهد.

در این صورت دولت برای مقابله و کنترل تورم باید **میزان عرضه کالاها** را افزایش دهد.

دولت به دو روش می‌تواند عرضه را افزایش دهد:

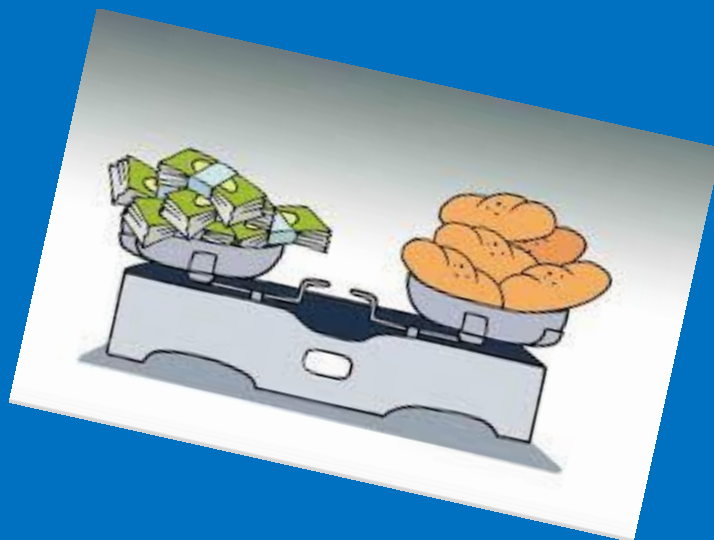
روش اول آن است که **ظرفیت‌های تولیدی را افزایش دهد**

روش دوم به خاطر زمانبر بودن روش اول دولت‌ها ترجیح می‌دهند از طریق **افزایش واردات**، بازار را تنظیم کنند

علت تورم و نقش دولت

۲- ناهماهنگی افزایش نقدینگی در کشور با افزایش تولید: در این صورت دولت موظف است تا با کنترل میزان نقدینگی در کشور تورم را کنترل کند.

در این صورت دولت برای مقابله با این مشکل با استفاده از **سیاستهای پولی** میزان نقدینگی را کنترل می کند

علل تورم در ایران

۱- افزایش درآمدهای نفتی هر چند گاهی به افزایش ظرفیتهای تولیدی کمک می کند؛ اما باعث رشد درآمدهای اقتصادی و رشد حجم نقدینگی در کشور می شود که تورم را است.

۲- نوسانات نرخ ارز نیز بر ارزش پول ملی ما اثر منفی می گذارد و منجر به کاهش قدرت خرید پول ملی و در پی آن منجر به تورم میشود

سیاستهای پولی

سیاستهایی که دولت از طریق بانک مرکزی برای مدیریت حجم نقدینگی و حفظ ارزش پول اعمال می کند.

انواع سیاستهای پولی

۲- سیاست پولی انبساطی (افزایش نقدینگی در گردش)
در حالت رکود اقتصادی که سطح تولید کاهش و بیکاری افزایش می یابد، معمولاً سیاستهای پولی انبساطی اعمال می شود.

۱- سیاست پولی انقباضی (کاهش نقدینگی در گردش)
زمانی که اقتصاد کشور گرفتار تورم می شود، برای پیشگیری از افزایش قیمت ها یا کاهش سرعت آن، بانک مرکزی سیاست کاهش نقدینگی (کاهش حجم پول در گردش) را به کار می گیرد.

یکی از روشهایی که بانک مرکزی برای کنترل تورم و تنظیم نقدینگی در گردش **سیاست بازار باز** (فروش اوراق مشارکت) است. در این روش بانک مرکزی میتواند

۱- فروش اوراق مشارکت به طور مستقیم از مقدار نقدینگی در دست مردم بکاهد (سیاست پولی انقباضی)

۲- با خرید اوراق مشارکت، نقدینگی بیشتری به جامعه تزریق کند (سیاست پولی انبساطی)

گاهی افراد با شنیدن کاهش نرخ تورم به اشتباه انتظار دارند که سطح عمومی قیمت‌ها کاهش یابد و به عبارتی دیگر، کالاها ارزان تر شده باشد؛ با توجه به معنای تورم (افزایش سطح عمومی قیمت‌ها)، چرا مردم چنین اشتباهی را مرتکب می‌شوند؟

گاهی مردم با شنیدن کاهش تورم به اشتباه انتظار دارند که سطح عمومی قیمت‌ها کاهش یابد و به عبارتی دیگر اجناس ارزان تر شوند در حالی که کاهش تورم به معنای کاهش شتاب افزایش قیمت‌ها است و قیمت‌ها همچنان با شتابی کم تر از قبل افزایش خواهند داشت.

۱- هر چند تورم در کل، برای اقتصاد کشور زیان بار است، اما برای برخی نیز سودرسان است. در هر یک از موارد زیر مشخص کنید که فرد توصیف شده، از تورم زیان می بیند یا سود می برد؟ دلایل خود را توضیح دهید.

*** بازنشسته ای با یک حقوق ثابت بازنشستگی در طول دوره تورم: زیان می بیند زیرا قدرت خرید اولیه او که حقوقی ثابت دارد کاهش می یابد.**

*** خریدار یک واحد ساختمانی که آن واحد ساختمانی را یک سال پیش از اتمام و تحویل، خریداری کرده است و بعد از تحویل، به خاطر تورم، افزایش در قیمت ساختمان روی داده است: سود می برد زیرا پول خود را قبل از تورم به کالایی ارزشمند تبدیل کرده که تغییرات قیمت و تورم بر ارزش و قیمت آن کالا تاثیر مستقیم دارد.**

*** مغازه داری که مجبور است قیمت محصولاتش را بعد از تغییرات قیمت، به روزرسانی کند: زیان می بیند زیرا تعیین قیمت بالاتر برای محصولات باعث کاهش تعداد مشتریان خواهد شد.**

۲- فرض کنید تورم امسال معادل ۲۳ درصد بوده است. شرکت تولیدی ایران سبز (شرکتی که آقای محمدی مدیرعامل آن است) نیز همچون سایر شرکتها تحت تأثیر این نرخ تورم قرار گرفته است و هزینه عوامل تولید این شرکت به میزان ۲۳ درصد افزایش یافته است. شرکت تصمیم میگیرد برای جلوگیری از ضرر بیشتر، قیمت هر دو محصولش (کود زیستی و سم زیستی) را افزایش دهد. به نظر شما آیا با وجود تورم عمومی و افزایش قیمت این دو محصول، تقاضای آنها کاهش می یابد؟ اگر تقاضا هیچ تغییری نکند، درباره سود شرکت چه فکر می کنید؟ آیا میتوان گفت افزایش می یابد؟ تحلیل کنید که اگر سود شرکت افزایش یابد، آیا واقعا حال شرکت بهتر می شود؟ (یعنی با این فرض آیا قدرت خرید شرکت افزایش می یابد) چرا؟

تغییر در میزان تقاضا به عوامل دیگری نیز ارتباط دارد. علاوه بر تورم که اثر معکوس بر میزان تقاضا دارد اگر درآمد تقاضا کنندگان همراه با تورم افزایش یابد و افزایش در درآمد مانند افزایش قیمت ها باشد، میزان تقاضا تغییری نمی کند. اگر تقاضا تغییر نکند و مثل قبل باشد و قیمت و هزینه ها بر اساس نرخ تورم ۲۳٪ محاسبه شوند حتما میزان رقم سود نیز مشمول این نرخ شده و به اندازه ۰/۲۳ سود قبل افزایش خواهد داشت. افزایش سود و بزرگ بودن رقم سود دلیلی برای اوضاع خوب شرکت نیست زیرا بزرگ بودن این رقم به خاطر تولید و فروش بیشتر نیست بلکه به خاطر افزایش قیمت ها اتفاق افتاده است

* بر اساس آنچه درباره شیوه محاسبه نرخ تورم آموختید، میان تورم و کاهش قدرت خرید پول چه رابطه ای است؟ رابطه معکوس: زیرا با افزایش تورم، قدرت خرید پول کاهش می یابد و برعکس با کاهش نرخ تورم قدرت خرید پول افزایش می یابد

* چرا معمولاً بین نرخ تورمی که سازمان های رسمی اعلام میکنند و آنچه ما احساس میکنیم، تفاوت وجود دارد؟ احتمالاً تصور ما به این علت ایجاد شده که به کالاهایی که به صورت روزانه مصرف می کنیم توجه داریم در حالی که تورم با شاخص کلان و با محاسبه قیمت همه کالاهای مصرفی افراد جامعه به دست می آید حتی کالاهایی که ممکن است مردم هر چند سال یکبار مصرف کنند

* اگر به جای دولت بودید، چه راهکارهایی برای مبارزه با تورم، ارائه می دادید؟ با افزایش عرضه تورم را کاهش می دادم، سعی می کردم ظرفیت های تولیدی را افزایش دهم، واردات را تنظیم کنم و گاهی برای تنظیم بازار آن را افزایش دهم و با کنترل نقدینگی از طریق خرید یا فروش اوراق مشارکت به مردم بازار را کنترل می کردم

